

سواد اطلاعاتی

سعید نوری آزاد
دانش کاربری اطلاعات را با عناوینی مانند «دانش اطلاعاتی» و یا «سواد اطلاعاتی» یاد می‌کنند که البته برای هر یک نیز تعاریف خاصی ارایه شده است. آنچه روشن است، برای شناخت دنیای فناوری اطلاعات و آغاز مسیر پیشرفت در آن قبل از هر چیز باید ارزش دانش را در این حوضه سنجیده شود و برای این کار نیازمندیم که برای «دانستن» در این عرصه تعریفی داشته باشیم.

بر پایه تعریفی که انجمن کتابداران آمریکا در اواخر دهه ۸۰ میلادی ارایه کرده است، کسی صاحب سواد اطلاعاتی است که بتواند وضوح یک موضوع یا ناحیه‌ای از دستورالعمل‌های مورد نیاز را بشناسد و اصطلاحات مناسبی را برای روشن شدن این مفهوم یا موضوع انتخاب کند و بتواند منابع اطلاعاتی را به نحوی مشخص هم راستا کند. و یا در تعریفی دیگر که از گیلتن در سال ۱۹۹۴ نقل شده، سواد اطلاعاتی را هدفی برای پژوهشگران این عرصه بیان می‌کند و نه یک ابزار؛ چرا که سواد اطلاعاتی نوعی شناخت محیطی بر پایه عوامل تکنولوژیک است و نه مانند دانش‌های کتابخانه‌ای که علم استفاده از منابعی مشخص را در محدوده‌های خاص می‌دهند.

دنیای اطلاعات می‌دانند که این کار باعث ایجاد نگرش‌های غیر متعارف درباره این موضوع و در نهایت اختلاف نظر میان کارشناسان عرصه‌های مختلف در این زمینه خواهد شد.

اگر از دیدگاه رایانه و الکترونیک به موضوع نگاه کنیم فرد دارای سواد اطلاعاتی را این‌گونه تعریف خواهیم کرد: «فردی که بتواند به‌عنوان شهروند الکترونیک کلیه نیازهای خود را برآورده کند.»

و اگر از دیدگاه صرفاً ارتباطی به موضوع نگاه کنیم، سواد اطلاعاتی را توانایی استفاده از رایانه و ابزارهای جانبی آن برای درک مطلب و محتوای رسانه‌ها در برآورده کردن نیاز رسانه‌ای فرد، در خواهیم یافت، اما این تعریف نمی‌تواند تمام عرصه اطلاعات را در خود بگنجانند پس افراد صاحب نظر در این حوزه باید همیشه بر گستردگی موضوع وحدت نظر داشته باشند و دانشجویان این عرصه را از هر محدودیت ذهنی دور سازند.

آموزش سواد اطلاعاتی

یکی از خصلت‌های فناوری اطلاعات مجازی است و بی‌شک بستر تبادل اطلاعات در دنیای فناوری اطلاعات نیز جهان مجازی است. سواد اطلاعاتی را نیز باید در همین بستر جستجو کرد چرا که سرعت تولید علم و اطلاعات در این عرصه آنقدر بالاست که هیچگاه فرصتی برای ایجاد یک مرکز فیزیکی که کتاب‌ها و مقالات و محصولات فیزیکی عرضه کند، نخواهد بود.

کاربرد این سواد اطلاعاتی

سواد اطلاعاتی پایه و اساس جامعه اطلاعاتی است که در آن همه بدون محدودیت‌های جغرافیایی، سیاسی، مالی و امثال آن می‌توانند اطلاعات را دریافت کنند، تولید علم داشته باشند و آن علوم را در اختیار دیگران قرار دهند.

بزرگترین محصول این دانش از میان برداشتن محدودیت‌ها است و به این وسیله کشورها و جوامع کمتر توسعه یافته می‌توانند خساراتی که از سال‌های دور به وسیله استعمار یا فشارهای مختلف بر آنها تحمیل شده است، جبران کرده و جهشی به سوی آینده بهتر داشته باشند. کشور هند نمونه بارز این نوع پیشرفت است.

و تحلیل کند و سپس نتایج تحلیل را به شکلی سازمان یافته در ساختاری منظم و منعطف با استفاده از ابزار تکنولوژیک مستند کرده و در اختیار دیگران قرار دهد، را می‌توان فرد با سواد اطلاعاتی نامید.»

جالب است بدانید که این تعریف طیف بسیار وسیعی از علوم شاخه‌های آن را شامل می‌شود که این خود یکی از نشانه‌های گستردگی سطح علوم فناوری اطلاعات است. فناوری اطلاعات محصول سواد اطلاعاتی است و به نوعی این دو لازم و ملزوم یکدیگر هستند و با بروز ضعف در هر یک از این دو دیگری نیز دچار ضعف و توقف حرکت می‌گردد.

افزایش سرعت و حجم تولید اطلاعات دیگر جایی برای عرض اندام شیوه‌های قدیمی کسب علم باقی نمی‌گذارد. برخی از کارشناسان عرصه‌های مختلف علمی از آنجا که حضور فناوری اطلاعات را در کارهای خود احساس کرده‌اند دیدگاه‌ها، تعریفات و نظرات مختلفی را در باره سواد اطلاعاتی بیان کرده و دیدگاه خود را مشرف بر تمامی جهات و جوانب

می‌شود تا ابزار علمی که برای ساختن جامعه اطلاعاتی در دست دارند، بسیار ناتوان و غیرقابل استفاده باشد. این کار مانند این است که برای حفر تونل در یک کوه به جای انتخاب و استفاده از ماشین آلات مخصوص، یک بیلچه باغبانی را همراه برده باشیم.

در گذشته‌ای نه چندان دور، داشتن توانایی خواندن، نوشتن و انجام ۴ عمل اصلی ریاضی مبنای با سواد بود و با رشد سطح دانش و ارتقا سطح آموزش در اوایل قرن ۲۱، یونسکو در تعریف خود شخص با سواد را فردی می‌دانست که دارای ۳ خصوصیت اصلی باشد: اول داشتن تحصیلات عالی، دوم تسلط بر یک زبان بین‌المللی غیر از زبان مادری و سوم داشتن دانش برنامه‌ریزی رایانه. اما تعریفی که امروزه برای شخص دارای سواد اطلاعاتی صادق است را این‌گونه می‌توان بیان کرد: «فردی که دانش و خلاقیت دریافت اطلاعات از منابع گوناگون را به وسیله ابزار تکنولوژیک روز داشته باشد و بتواند اطلاعات دریافتی را دسته بندی

clickhelp@jamejamonline.ir

پرسش و پاسخ

برای نصب ویندوز، ابتدا درایوها را فرمت کنید، سپس نصب کنید. خیر فایل‌هایی که گفته شد را نباید حذف کنید، چون اطلاعات سیستم شما را به ویندوز شناسانده است.

بهار، تهران - چطور می‌توانم آی‌دی خود را برای همیشه از یاهو پاک کنم و احتمالاً چطور دوباره بازگردانم؟

می‌توانید به آدرس زیر بروید و در آنجا با وارد کردن نام کاربری و کلمه عبور و ورود مجدد کلمه عبور و تایید، آی‌دی مورد نظر برای همیشه از بین خواهد رفت.

چنانچه مایل به استفاده مجدد از این آی‌دی هستید، باید دوباره در یاهو ثبت نام کنید و طبیعی است که دیگر صندوق پستی الکترونیکی قبلی را نخواهید داشت.

http://edit.yahoo.com/donfig/delete_user

غدیر علی صاحبی از قم - مدتی می‌شود که ایمیل من در جی‌میل

مسعود رحیمی از شهرکرد - من روی سیستم خود آنتی‌ویروس Nod نسخه ۳۰.۶۵۰ را نصب کرده و به‌طور مداوم آپدیت می‌کنم. می‌خواهم نسخه آپدیت شده را روی سیستم دیگری کپی کنم ولی فایل‌های آپدیت شده آن را پیدا نمی‌کنم.

نرم‌افزار تنها در صورت اتصال به اینترنت، روی هر دستگاه به‌روز می‌شود.

مدتی پیش کامپیوترم ویروسی شد پس از آن فایل‌های مخفی باز نمی‌شوند. با این‌که چند بار ویندوز و آنتی‌ویروس هم عوض کردم. چه کار کنم که فایل‌های مخفی باز شوند؟ آیا اطلاعات ولوم سیستم رو می‌توانم حذف کنم؟ آیا باعث اشکالی در سیستم خواهد شد؟

اگر منظور از باز شدن فایل‌های مخفی، نمایش آنهاست و موفق نمی‌شوید، سیستم شما به ویروسی آلوده شده که آنتی‌ویروس شما نتوانسته آن را بیاورد. از آنتی‌ویروس به‌روزی استفاده کنید.

مهدی رشنو
چندبست که آدرس پیش فرض اینترنت اکسپلورر خود به خود تغییر می‌کند. البته من خودم آن را تغییر می‌دهم، اما وقتی به چند سایت سر می‌زنم، خودش آدرس عوض می‌کند. در ضمن چند روز است که هر صفحه‌ای از اینترنت باز می‌کنم، فقط نوشته‌ها ظاهر می‌شوند و چارچوب و خط‌کشی سایت‌ها و حتی ایمیل و رنگ‌ها دیده نمی‌شوند. آیا برنامه‌ای هست که بتوان آدرس پیش فرض را ثابت نگاه داشت. آیا برای ارسال ایمیل برای شما می‌توان از زبان فارسی استفاده کرد؟

از نشانه‌هایی که گفته‌اید، به احتمال بسیار، سیستم شما مورد حمله انواع تروجان‌ها و کرم‌های اینترنتی قرار گرفته است. هرچه سریع‌تر نسبت به نصب یک آنتی‌ویروس به‌روز اقدام کنید. پس از پاک‌سازی سیستم، آدرس پیش فرض اکسپلورر شما همان خواهد بود که خودتان تعریف می‌کنید.

در مورد سوال دوم: بله، می‌توانید سوالات خود را به زبان فارسی ارسال کنید.